

Noter

Innholdsfortegnelse

Note 1 - Regnskapsprinsipper	2
Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger	3
Note 3 - Segmentrapportering	4
Note 4 - Kapitaldekning	6
Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring	8
Note 6 - Tap på utlån og garantier	9
Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier	10
Note 8 - Misligholdte og tapsutsatte engasjement	11
Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring	12
Note 10 - Netto renteinntekter	13
Note 11 - Andre driftskostnader	14
Note 12 - Øvrige eiendeler	15
Note 13 - Annen gjeld	16
Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital	17
Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	18
Note 16 - Likviditetsrisiko	20

Note 1 - Regnskapsprinsipper

SpareBank 1 SMN avlegger kvartalsregnskapet i samsvar med børsforskrift, børsregler og International Financial Reporting Standards (IFRS), godkjent av EU, herunder IAS 34 om delårsrapportering. Kvartalsregnskapet omfatter ikke all informasjon som kreves i et fullstendig årsregnskap og bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2016. Konsernet har i denne kvartalsrapporten benyttet de samme regnskapsprinsipper og beregningsmetoder som i siste årsregnskap.

Note 2 - Viktige regnskapsestimer og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimer, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimer og forutsetninger i note 3 Kritiske estimer og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

Sparebank1 SMN -konsernet har to typer pensjonsavtaler - ytelsesbasert og innskuddsbasert pensjonsavtale. Konsernet har ikke innhentet ny pensjonsberegning per 30.juni 2017 da det ikke er identifisert forhold som vesentlig endrer pensjonsforpliktelsen. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 24 i årsrapporten for 2016.

Note 3 - Segmentrapportering

For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Konsern 30. juni 2017

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	SB1- Markets	SB 1- Finans		SB- Regnskaps- huset SMN	SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/elim	Total
				EM 1	MN					
Netto renteinntekter	470	488	-4	1	106	-1	-	-	-16	1.043
Renter av anvendt kapital	59	56	-	-	-	-	-	-	-115	-
Sum renteinntekter	529	544	-4	1	106	-1	-	-	-131	1.043
Netto provisjons- og andre inntekter	364	96	156	254	27	210	-	-	-115	993
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	0	5	35	-	-	-	134	48	50	272
Sum inntekter	894	645	186	255	133	210	134	48	-196	2.308
Sum driftskostnader	391	194	170	235	67	174	-	-	-61	1.169
Resultat før tap	503	451	16	20	66	36	134	48	-135	1.139
Tap på utlån, garantier m.v.	1	166	-	-	8	-	-	-	-0	175
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	501	286	16	20	58	36	134	48	-135	964
EK avkastning *)	16,2 %	9,5 %								9,9 %
Balanse										
Utlån til kunder	98.262	39.895	-	-	6.207	-	-	-	-564	143.800
Herav solgt Boligkreditt og Næringskreditt	-34.345	-2.097	-	-	-	-	-	-	-0	-36.442
Individuell nedskrivning utlån	-20	-584	-	-	-13	-	-	-	-2	-619
Gruppenedskrivning utlån	-90	-218	-	-	-23	-	-	-	-20	-351
Andre eiendeler	177	2.486	1.915	1.509	31	323	1.379	1.103	34.137	43.061
Sum eiendeler	63.984	39.483	1.915	1.509	6.202	323	1.379	1.103	33.550	149.449
Innskudd fra og gjeld til kunder	37.437	37.669	-	-	-	-	-	-	453	75.559
Annen gjeld og egenkapital	26.547	1.814	1.915	1.509	6.202	323	1.379	1.103	33.097	73.891
Sum egenkapital og gjeld	63.984	39.483	1.915	1.509	6.202	323	1.379	1.103	33.550	149.449

Konsern 30. juni 2016

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	SB1- Markets	SB1- Finans		SB1- Regnskaps- huset SMN	SB1- Gruppen	BN Bank	Øvrige/elim	Total
				EM 1	MN					
Netto renteinntekter	449	471	-4	2	88	-0			-64	942
Renter av anvendt kapital	25	20							-46	-
Sum renteinntekter	474	492	-4	2	88	-0	-	-	-110	942
Netto provisjons- og andre inntekter	338	97	108	216	-5	126			-30	849
Netto avkastning på finansielle investeringer (**)	0	6	33	-	-	-	141	51	211	441
Sum inntekter	812	594	136	217	83	126	141	51	71	2.232
Sum driftskostnader	401	182	129	174	29	100			2	1.016
Resultat før tap	412	412	7	43	54	26	141	51	71	1.217
Tap på utlån, garantier m.v.	7	274	2	-	6	-	-	-	-1	287
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	405	138	5	43	48	26	141	51	71	928
EK avkastning *)	13,3 %	2,4 %								10,9 %
Balanse										
Utlån til kunder	89.299	37.454	-	-	4.933	-	-	-	896	132.583
Herav solgt Boligkreditt og Næringskreditt	-33.044	-1.749	-	-	-	-	-	-	0	-34.793
Individuell nedskrivning utlån	-23	-379	-	-	-8	-	-	-	-2	-412
Gruppenedskrivning utlån	-95	-304	-	-	-19	-	-	-	1	-418
Andre eiendeler	213	7	1.604	296	13	220	1.508	1.153	39.172	44.185
Sum eiendeler	56.349	35.029	1.604	296	4.919	220	1.508	1.153	40.066	141.145
Innskudd fra og gjeld til kunder	35.457	31.511	-	-	-	-	-	-	63	67.031
Annenn gjeld og egenkapital	20.892	3.519	1.604	296	4.919	220	1.508	1.153	40.003	74.114
Sum egenkapital og gjeld	56.349	35.029	1.604	296	4.919	220	1.508	1.153	40.066	141.145

*) Regulatorisk kapital er lagt til grunn ved beregning av anvendt kapital i PM og Næringsliv. Denne kapitalen er oppgrosset til 15,0 (14,5) prosent for å være i tråd med bankens kapitalmål.

***) Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)

	30.6.17	30.6.16
Utbytte	4	74
Gevinst/(tap) på aksjer	34	69
Gevinst/(tap) på finansielle derivater	-3	21
Gevinst/(tap) på øvrige finansielle instrumenter til virkelig verdi	15	20
Gevinst/(tap) på valuta	19	28
Gevinst/(tap) på sertifikater og obligasjoner	187	3
Gevinst/(tap) på finansielle instrumenter knyttet til sikringsbøker	-152	-17
Sum verdiendringer finansielle eiendeler	100	124
SpareBank 1 Gruppen	134	141
SpareBank 1 Boligkreditt	-37	22
SpareBank 1 Næringskreditt	13	15
BN Bank	50	51
SpareBank 1 Kredittkort	7	14
SpareBank 1 Mobilbetaling	-14	-9
Andre selskaper	14	11
Sum avkastning på eierinteresser	167	244
Sum	272	441

Note 4 - Kapitaldekning

SpareBank 1 SMN benytter interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. Fra 31. mars 2015 har banken tillatelse til å benytte Avansert IRB for de foretakporteføljene som tidligere ble rapportert etter grunnleggende IRB-metode.

Per 30. juni 2017 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og den norske motsyklisk kapitalbuffer 1,5 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 11,5 prosent. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et pilar 2-krav for SpareBank1 SMN på 2,1 prosent med virkning fra fjerde kapital 2016. Totalt minstekrav til ren kjernekapital inklusive pilar 2-kravet er dermed 13,6 prosent.

Motsyklisk kapitalbuffer økte fra 1,0 prosent til 1,5 prosent med virkning fra 30. juni 2016. Finansdepartementet har vedtatt at kapitalbufferen økes med 0,5 prosent til 2,0 prosent med virkning fra 31. desember 2017.

Fra fjerde kvartal 2016 er differensierte satser på motsyklisk buffer trådt i kraft. For engasjementer i andre land benyttes den motsykliske kapitalbuffersatsen som er fastsatt av myndighetene i vedkommende land. Dersom landet ikke har fastsatt sats benyttes samme sats som for engasjementer i Norge med mindre Finansdepartementet fastsetter en annen sats. For andre kvartal 2017 er morbanken under unntaksgrensen slik at den norske satsen benyttes på alle aktuelle engasjementer. For konsern er beregnet vektet motsyklisk kapitalbuffer på 1,5 prosent.

Deler av konsernets fondsobligasjoner og ansvarlig lån er utstedt i henhold til gammelt regelverk. Disse har vært gjenstand for nedtrapping med 40 prosent i 2016 og 50 prosent i 2017. Nedtrappingen øker med ytterligere 10 prosent for hvert år. Per 30. juni 2017 hadde banken 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping. Tilsvarende for ansvarlig lån er 675 millioner kroner. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens rene kjernekapitaldekning faller under 5,125 prosent.

Morbank			Konsern		
31.12.16	30.6.16	30.6.17 (mill. kr)	30.6.17	30.6.16	31.12.16
13.212	12.552	13.718	15.780	14.460	15.299
-	-	-	-264	-	-
-470	-473	-480	-872	-715	-741
-	-	-	117	169	117
-609	-	-	-	-	-609
-	-	-	-514	-403	-425
-	-	-	241	203	220
-	-93	-	-	-94	-
-	-938	-1.106	-759	-771	-
-	707	726	380	540	-
-29	-36	-32	-50	-58	-48
-190	-124	-195	-257	-187	-248
-	-	-	7	-	-
-	-	-	-3	-389	-337
11.913	11.594	12.632	13.806	12.757	13.229
950	950	950	1.358	1.353	1.358
483	493	459	459	493	483
13.346	13.037	14.041	15.622	14.604	15.069
1.000	1.000	1.000	1.710	1.647	1.698
673	673	561	561	673	673
-256	-43	-245	-245	-43	-256
1.418	1.631	1.317	2.026	2.278	2.116
14.764	14.668	15.358	17.649	16.882	17.185

			Minimumskrav ansvarlig kapital			
1.065	1.027	1.106	Spesialiserte foretak	1.232	1.169	1.206
1.064	1.095	1.031	Foretak	1.045	1.143	1.102
1.270	1.285	1.277	Massemarked eiendom	1.759	1.752	1.753
85	52	91	Massemarked øvrig	94	55	88
1.223	1.238	1.234	Egenkapitalposisjoner IRB	1	3	3
4.707	4.696	4.739	Sum kredittrisiko IRB	4.131	4.123	4.153
5	3	5	Stater og sentralbanker	5	3	5
73	65	74	Obligasjoner med fortrinnsrett	131	118	130
426	606	485	Institusjoner	425	540	340
5	0	5	Lokale og regionale myndigheter, offentlige foretak	9	10	7
45	55	43	Foretak	161	259	253
0	-	0	Massemarked	401	160	179
13	-	16	Engasjementer med pant i fast eiendom	306	364	342
245	246	221	Egenkapitalposisjoner	339	329	338
86	57	64	Øvrige eiendeler	164	147	178
898	1.033	914	Sum kredittrisiko Standardmetoden	1.942	1.931	1.772
35	18	28	Gjeldsrisiko	29	19	36
-	-	-	Egenkapitalrisiko	6	10	5
-	-	-	Valutarisiko	1	1	1
334	334	341	Operasjonell risiko	510	479	479
51	47	67	Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	123	90	84
-	-	-	Overgangsordning	634	585	574
6.026	6.127	6.089	Minimumskrav ansvarlig kapital	7.376	7.237	7.103
75.325	76.592	76.107	Beregningsgrunnlag	92.202	90.464	88.786
3.390	3.447	3.425	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	4.149	4.071	3.995
			Bufferkrav			
1.883	1.915	1.903	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	2.305	2.262	2.220
2.260	2.298	2.283	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	2.766	2.714	2.664
1.130	1.149	1.142	Motsykliskbuffer, 1,5 prosent (1,0 prosent)	1.383	1.357	1.332
5.273	5.361	5.327	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	6.454	6.332	6.215
3.251	2.786	3.880	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	3.203	2.354	3.018
			Kapitaldekning			
15,8 %	15,1 %	16,6 %	Ren kjernekapitaldekning	15,0 %	14,1 %	14,9 %
17,7 %	17,0 %	18,4 %	Kjernekapitaldekning	16,9 %	16,1 %	17,0 %
19,6 %	19,2 %	20,2 %	Kapitaldekning	19,1 %	18,7 %	19,4 %
			Uvektet kjernekapitalandel			
133.514	136.909	145.532	Balanseposter	207.760	206.172	194.324
8.234	7.532	7.555	Poster utenom balansen	9.400	10.174	10.068
-690	-726	-707	Øvrige justeringer	-1.190	-1.457	-1.388
141.058	143.715	152.380	Beregningsgrunnlag for uvektet kjernekapitalandel	215.969	214.888	203.005
13.346	13.037	14.041	Kjernekapital	15.622	14.604	15.069
9,5 %	9,1 %	9,2 %	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	7,2 %	6,8 %	7,4 %

Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring

Morbank				Konsern		
31.12.16	30.6.16	30.6.17	(mill. kr)	30.6.17	30.6.16	31.12.16
10.290	9.185	10.959	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	11.213	9.357	10.499
1.599	1.667	1.298	Havbruk	1.708	2.044	1.985
2.701	2.546	3.115	Industri og bergverk	3.415	2.823	2.985
2.980	2.934	3.407	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	4.018	3.432	3.532
2.288	2.395	1.340	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	1.589	2.591	2.510
4.983	5.370	4.532	Sjøfart og offshore	4.532	5.407	4.983
13.688	14.051	14.692	Eiendomsdrift	14.749	14.110	13.744
2.442	2.456	2.482	Forretningsmessig tjenesteyting	2.230	2.119	2.072
3.220	3.299	3.421	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	4.142	3.829	3.836
273	170	269	Offentlig forvaltning	282	186	288
1.670	1.626	1.788	Øvrige sektorer	1.819	1.512	1.700
46.135	45.699	47.303	Sum næring	49.698	47.411	48.133
86.513	82.619	90.804	Lønnstakere	94.101	85.171	89.402
132.648	128.318	138.107	Sum utlån inkl. SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	143.800	132.583	137.535
33.142	32.952	34.181	Herav Boligkreditt	34.181	32.952	33.142
2.069	1.841	2.261	Herav Næringskreditt	2.261	1.841	2.069
97.437	93.525	101.665	Brutto utlån til kunder	107.358	97.790	102.325
620	402	604	- Individuelle nedskrivninger	619	412	632
318	398	328	- Nedskrivning på grupper av utlån	351	418	339
96.499	92.724	100.733	Netto utlån til kunder	106.388	96.960	101.354

Note 6 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Tap på utlån (mill. kr)	1. halvår								
	2017			2016			2016		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-4	-17	-20	-0	229	229	0	449	450
Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	10	10	-	40	40	-	-40	-40
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	5	165	170	6	4	9	8	34	42
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	2	7	9	3	2	5	10	49	59
Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-2	-0	-2	-1	-1	-2	-6	-3	-8
Sum tap på utlån og garantier	1	166	167	7	274	281	13	490	502

Konsern

Tap på utlån (mill. kr)	1. halvår								
	2017			2016			2016		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-4	-14	-18	-0	231	230	0	454	454
Periodens endring i gruppenedskrivninger	2	10	12	2	39	42	4	-42	-38
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	5	165	170	6	4	10	8	36	44
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	5	8	13	6	2	8	14	50	64
Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-2	-0	-2	-1	-1	-2	-6	-3	-9
Sum tap på utlån og garantier	7	168	175	12	275	287	21	495	516

Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier

Morbank

Individuelle nedskrivninger (mill. kr)	30.6.17			30.6.16			31.12.16		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 1.1.*)	28	597	625	28	148	176	28	148	176
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	5	165	170	6	4	9	8	34	42
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	4	6	10	3	7	10	3	36	39
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	102	103	1	7	8	2	6	8
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	0	62	62	3	237	240	4	518	523
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	20	590	610	23	381	405	24	602	625

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 6,1 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

Gruppenedskrivninger (mill.kr)	30.6.17			30.6.16			31.12.16		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	90	228	318	90	268	358	90	268	358
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	10	10	-	40	40	-	-40	-40
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	90	238	328	90	308	398	90	228	318

Konsern

Individuelle nedskrivninger (mill. kr)	30.6.17			30.6.16			31.12.16		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 1.1.*)	31	607	638	31	153	184	31	153	184
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	5	165	170	6	4	10	8	36	44
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	4	6	10	4	7	10	3	36	39
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	102	103	1	7	8	2	6	8
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	0	64	64	4	239	243	4	523	528
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	23	602	625	27	388	415	27	611	638

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 6,1 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

Gruppenedskrivninger (mill. kr)	30.6.17			30.6.16			31.12.16		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	100	239	339	96	281	376	96	281	376
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	2	10	12	2	40	42	4	-42	-38
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	102	249	351	97	321	418	100	239	339

Note 8 - Misligholdte og tapsutsatte engasjement

Morbank

	30.6.17			30.6.16			31.12.16		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Misligholdte utlån (mill. kr)									
Brutto mislighold over 90 dager *)	137	59	196	172	24	196	144	29	173
- Individuelle nedskrivninger	13	35	48	15	12	26	17	18	36
Netto misligholdte utlån	124	24	148	158	12	169	127	11	138
Avsetningsgrad	9 %	59 %	25 %	8 %	51 %	14 %	12 %	62 %	21 %
Andre tapsutsatte engasjement									
Tapsutatte engasjement (ikke misligholdt)	23	1.110	1.133	28	1.163	1.190	19	1.435	1.453
- Individuelle nedskrivninger	7	555	562	9	369	378	6	584	590
Netto andre tapsutsatte engasjement	16	555	571	19	793	812	13	851	863
Avsetningsgrad	31 %	50 %	50 %	32 %	32 %	32 %	33 %	41 %	41 %

*) Det foreligger ikke mislighold på lån i garantiporteføljen overtatt fra BN Bank per andre kvartal

Konsern

	30.6.17			30.6.16			31.12.16		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Misligholdte utlån (mill. kr)									
Brutto mislighold over 90 dager *)	173	85	258	219	36	255	176	38	214
- Individuelle nedskrivninger	16	39	55	18	13	31	20	19	39
Netto misligholdte utlån	157	46	203	201	23	223	156	18	174
Avsetningsgrad	9 %	46 %	21 %	8 %	36 %	12 %	12 %	51 %	18 %
Andre tapsutsatte engasjement									
Tapsutatte engasjement (ikke misligholdt)	23	1.128	1.151	28	1.171	1.198	19	1.455	1.474
- Individuelle nedskrivninger	7	563	570	9	375	384	6	592	599
Netto andre tapsutsatte engasjement	16	565	581	19	796	815	13	863	875
Avsetningsgrad	31 %	50 %	50 %	32 %	32 %	32 %	33 %	41 %	41 %

*) Det foreligger ikke mislighold på lån i garantiporteføljen overtatt fra BN Bank per andre kvartal

Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring

Morbank				Konsern		
31.12.16	30.6.16	30.6.17	(mill. kr)	30.6.17	30.6.16	31.12.16
2.791	2.660	2.944	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2.944	2.660	2.791
420	426	974	Havbruk	974	426	420
1.727	1.598	1.994	Industri og bergverk	1.994	1.598	1.727
2.416	1.977	2.769	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	2.769	1.977	2.416
4.067	3.590	3.627	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	3.627	3.590	4.067
1.740	2.088	1.309	Sjøfart og offshore	1.309	2.088	1.740
4.387	4.970	5.243	Eiendomsdrift	5.002	4.754	4.153
5.550	5.282	5.940	Forretningsmessig tjenesteyting	5.940	5.282	5.550
4.848	4.949	6.530	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	6.095	4.503	4.339
8.627	8.446	11.153	Offentlig forvaltning	11.153	8.446	8.627
2.048	1.886	1.988	Øvrige sektorer	1.728	1.554	1.569
38.621	37.873	44.470	Sum næring	43.534	36.878	37.398
29.769	30.153	32.024	Lønnstakere	32.024	30.153	29.769
68.391	68.026	76.494	Sum innskudd	75.559	67.031	67.168

Note 10 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern			
1. halvår			1. halvår			
2016	2016	2017	(mill. kr)	2017	2016	2016
			Renteinntekter			
124	61	68	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	39	26	48
2.986	1.518	1.538	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	1.676	1.637	3.240
292	135	153	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	151	134	289
-	-	-	Andre renteinntekter	10	9	19
3.401	1.714	1.759	Sum renteinntekter	1.877	1.806	3.597
			Rentekostnader			
152	70	69	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	70	70	153
652	330	325	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	318	323	636
708	362	338	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	338	362	708
145	73	75	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	76	73	146
2	2	-0	Andre rentekostnader	7	7	13
58	29	24	Avgift Sparebankenes sikringsfond	24	29	58
1.717	866	831	Rentekostnader og lignende kostnader	833	864	1.714
1.684	848	929	Netto renteinntekter	1.043	942	1.883

Note 11 - Andre driftskostnader

Morbank			(mill. kr)	Konsern		
1. halvår				1. halvår		
2016	2016	2017		2017	2016	2016
197	104	105	IT-kostnader	138	130	252
18	10	9	Porto og verditransport	12	12	22
55	26	23	Markedsføring	47	45	98
34	21	22	Ordinære avskrivninger	49	48	98
124	61	59	Driftskostnader faste eiendommer	55	52	109
70	32	37	Kjøpte tjenester	70	46	108
116	50	56	Øvrige driftskostnader	92	70	156
615	304	311	Sum driftskostnader	463	403	844

Note 12 - Øvrige eiendeler

Morbank				Konsern		
31.12.16	30.6.16	30.6.17	(mill. kr)	30.6.17	30.6.16	31.12.16
27	33	27	Utsatt skattefordel	193	186	196
121	131	114	Varige driftsmidler	884	944	906
37	25	87	Opptjente ikke motatte inntekter	151	72	63
20	326	253	Fordringer verdipapirer	540	651	220
198	124	198	Pensjonsmidler	208	125	207
479	94	312	Andre eiendeler	804	416	785
882	734	991	Sum øvrige eiendeler	2.780	2.395	2.376

Note 13 - Annen gjeld

Morbank			Konsern		
31.12.16	30.6.16	30.6.17 (mill. kr)	30.6.17	30.6.16	31.12.16
0	0	0	34	22	33
266	222	48	99	269	319
8	-	8	8	13	8
73	80	77	467	280	367
118	107	141	141	107	118
26	25	26	26	31	26
90	61	86	86	61	90
3	7	31	89	53	39
0	145	134	359	326	147
-	-	-	226	289	181
146	289	361	436	321	203
731	937	913	1.970	1.772	1.531

Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital

Konsern

Endring i verdipapirgjeld (mill. kr)	30.6.17	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.16
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	39.238	7.250	4.609	1.061	35.535
Verdijusteringer	242	-	-	-211	453
Påløpte renter	194	-	-	-135	328
Totalt	39.674	7.250	4.609	716	36.317

Endring i ansvarlig lånekapital (mill. kr)	30.6.17	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.16
Ordinære ansvarlig lånekapital, nominell verdi	1.717	600	600	13	1.704
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	1.400	-	-	-	1.400
Verdijusteringer	53	-	-	-11	64
Påløpte renter	14	-	-	-0	14
Totalt	3.184	600	600	2	3.182

Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskassaveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2017:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	2	4.672	-	4.673
- Obligasjoner og sertifikater	3.225	17.087	-	20.312
- Egenkapitalinstrumenter	992	-	413	1.405
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.631	3.673
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	70	70
Sum eiendeler	4.219	21.801	4.114	30.134
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	7	3.755	-	3.761
- Egenkapitalinstrumenter	222	4	-	226
Sum forpliktelser	229	3.758	-	3.987

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2016:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	77	6.850	-	6.927
- Obligasjoner og sertifikater	3.375	16.487	-	19.862
- Egenkapitalinstrumenter	818	-	516	1.334
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.345	4.388
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	44	-	87	131
Sum eiendeler	4.314	23.379	4.948	32.640
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	92	5.832	-	5.924
- Egenkapitalinstrumenter	284	6	-	290
Sum forpliktelser	376	5.837	-	6.214

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2016:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	44	4.708	-	4.752
- Obligasjoner og sertifikater	2.511	15.046	-	17.557
- Egenkapitalinstrumenter	959	-	524	1.483
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.783	3.826
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	60	60
Sum eiendeler	3.514	19.796	4.367	27.676
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	48	4.026	-	4.074
- Egenkapitalinstrumenter	173	8	-	181
Sum forpliktelser	221	4.034	-	4.255

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2017:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.17	3.783	524	60	4.367
Tilgang	219	11	-	230
Avhending	-386	-141	-	-528
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	15	19	10	44
Utgående balanse 30.06.17	3.631	413	70	4.114

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2016:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.16	4.405	574	108	5.087
Tilgang	148	15	31	194
Avhending	-230	-47	-3	-281
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	22	-26	-49	-52
Utgående balanse 30.06.16	4.345	516	87	4.948

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2016:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.16	4.405	574	108	5.087
Tilgang	770	28	1	799
Avhending	-1.347	-66	-	-1.413
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-44	-13	-50	-106
Utgående balanse 31.12.16	3.783	524	60	4.367

Note 16 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil.

Konsernet reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. Det foreligger beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1-alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Disse hensyntar perioder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Konsernet har som mål å kunne overleve i tolv måneder uten tilgang på ny finansiering samtidig som boligpriser faller med 30 prosent. Banken skal i samme periode tilfredsstillende minstekrav til LCR.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonslån og OMF var 2,98 år ved utgangen av andre kvartal 2017. Samlet LCR var 160 prosent ved utgangen av andre kvartal og gjennomsnittlig samlet LCR var 139 prosent i kvartalet isolert. LCR i norske kroner og euro var henholdsvis 148 og 226 prosent ved utgangen av kvartalet.